

Ա Զ Գ Ա Դ Ր Ա Կ Ա Ն

Ս Ա Ս Մ Ա Ն Ց Տ Ո Ւ Ն

Հայ ժողովրդական պիտօնավեճի սոր Ալաբիանա (Կառլոս Բարբառով):

Լ Ե Լ Ռ Ո Ւ Ց Տ Ո Ւ Ն

Ա.

Մանաւար ու Բաղդասար:

54. Բաղդասար (**ը**)սաց.

= “Սանասար, (**ը**)սաց, վելա երս չըմ
գլուխ” . . . :

55. Սանասար (**ը**)սաց.

= “Վելա երս ա՛յշամ, յեփ (**էրք**) ըս
շնուռայ ինձ՝ տիւ էլ արի, թի խուռայ տիւ էլ
մըդիսյու”.

56. Սանասար (**է**)լաւ (**է**)տու վըր ծօվուն,
մուղդար մ՞ գյընաց, գյընաց, էլ չըրեւաց,
կորուաւ, Բաղդասար վըր տա զնչի չըտէսաւ,
կակծու աղըլ (-ուեւ) գյընաց, ընկեաւ ծօվու
պէրան:

57. Չանեն իրիշակներն էն զ Անասար
կտանե՛ն . . . : Խրիշակներ էման մըչ ծօվուն,
ասին.

= “Սանասար, (**ա**)սին, տիւ էկիր՝ էչ
Բաղդասար յէր չպէրիր”

= “Վլաւ, (**ը**)սաց, երս էկիր, ասի ‘տիւ
էլ արի’, էն չէրի”:

58. Խրէշակներ (**է**)լան ըզթա՛ր-կէ-
ծակն էրկնուց պէրին տւին Սանասարին,
իրեղն ծի (**չ**) մ'էլ՝ զբուակիկ-ջալալին ծա-
վուց¹ բետաշեցին տախն էնոր, Խաչքէտրազին
է(**լ**) կարցին Սանասարը աջ թէւին, գորդ
յէ(**լ**) տալն ծեռ, ասին ‘դէ յէրն,’:

59. Սանասար զարմանացան, խաղունց
(**ը**)սաց. “(ի)սա չըս օտնեն ինչ ա՛, Խրիշ-
կներ (**ը**)սին:

= “Խրեղէն ծիեա, նա պէս նա պէս
կիեւծ(**ն**)ին, էնպէն մէ(շ) ծի՛ մ'ա վըրտա զէօրի
գեայ՝ կ'պան ըընայ երս էրկնուց, նը թուր
կիսասի, նը գորդ կիսասի, նը նետ կիսասի,
թու պա՛մ շիսասի (**չ**նոր, նասի պէս կը թորի,
դի՞ր ուզիս ըզքժի կ'իսասցայյի”:

60. Սանասար (**ը**)սաց. — “Նա յէրկէն
ինչ ա՛, Սիին:

Մանաւար ու Բաղդասար:

54. Բաղդասար ըսաւ.

= “Սանասար, ըսաւ, յիրաւի ես չեմ
ժամիր . . . (յանդանիլ) . . .”

55. Սանասար ըսաւ.

= “Յիրաւի ես պիտի երթամ, երբ ես
շնորւցայ մէշ՝ դռն ալ եկնոր. թէ իրուցայ՝
դռն ալ մի գարու”:

56. Սանասար ելաւ տուաւ վեր ծովնւն,
ասպարէղ մը գնաց, գնաց ալ չըրեւաց կոր-
սուցան: Բաղդասար երբ զանի չանսաւ՝ կսկզու
խելքը գնաց, ընկաւ ծովուն բերան:

57. Չըսեն հրեշտակներն էն զ Անասար
կը տանեին . . . : Հրեշտակներն իջան մէշ ծովուն
ըլին.

= “Սանասար, ըսին, գուն եկար՝ ապա
Բաղդասար ինու չընիրիր”

= “Յիրաւի, ըսաւ, ես եկոյ, ըսի ‘գուն
ալ եկնոր’, ան չէկաւու”:

58. Հրեշտակներ ելան թուր-կայծակն
երկնքէն բերին տուին Սանասարին, հրեղն
ձի մ'ալ՝ բուոկիկ-ջալալին ծովն քաշեցին
տուին անոր, Խաչքէտրազին ալ կարցին Սա-
նասարի աջ թէւին, գորդ մ'ալ տըլին ձեռքը,
ըսին ‘դէ գնա’:

59. Սանասար զարմանացան, հարցուց ըսաւ.
“Այս չըս օտնեն ինչ է . . . : Հրեշտակներն ըսին.

= “Հրեղն ձի է, այսպէս կը հեծնին,
այնպէս կը հեծնին այնպէս ձի մ'է որ նեղ
գայ՝ կը բարձրանայ երկնուց հետ, ոչ թուր
կը հանի, ոչ գորդ կը հանի, ոչ նետ կը
հանի, բնաւ բան մը չհանիր անոր, հաւիք
պէս կը թուշ, ուր որ ուզիս քեզ կը հացնէ”:

60. Սանասար ըսաւ. — “Այս երկարն
ինչ է . . . : Ըսին:

1 Կը հուսէ առեմ՝ ծօվու ո քեաէցին, ց՞ն ո ասի փախուելով:

— “Թռուր-Կէծակի՛ կ'ասեն (ը)նոր, Ենի վըր տա ուր կալանից քեաշն ու զա՞րկեն՝ ինչ եղի Կ'կորայ, Երկամթ գիլա՛ Կ'կորայ, մեկ փառատէի՛ պէս՝ խաղա՞ր(ը)-խաղա՞ր(ը) Կ'ձարտայի՛,

61. Ասաց. “(է)նա կընեն ինչ ա...:

62. Ասին. — “Ընէ (լ) գործ ա, նապէս կ'պոնեն ծեռ կ'զարկեն, մեկ(ի) զարկելի՛ պէս՝ խաղարաւոր մարտ կ'սպանայ, սար-քեար կը մնդայ կ'պի՞...”

63. Ասաց. “Ան ինչ ա...:

64. Ասին. — “Խաշ-Փէտրտպին կ'ասեն (ը)նոր, Են խաչի զէօրիւթէն Էլ Են ա՛ վըր տ(ա) արժանեաւոր մ'արտ օր (օր) Էլի՛ Են խաչ վըր (ը)նոր աշակողմ թւ-ին ըլի՛ ախշար ժօղլին շն հէնայ զէն մարտ յաղթեն(ը)։ Ասին. “Բաղդաշտանը չէկաւ, վըր տ(ա) Էլ (լ) գէեր՝ Էնդրն Է(լ) ընձնէմ պան կ'անէն, Էլ թիւ մարտ ծըր (իէ) յանէմ չըր կէնէր(ը) Կանդընէր, զ'ախշար որ յաղթէք, Էլ վըր տա տիւ մարտ Եղիք, մարտու տղայ եղիք՝ նա ել ծի (Յէթ) բթն ա...:

65. Պանասար (է)լաւ զապանն(ը) կապեց վըր ծիուն, ծին քեաշնց Էրի ծօվու յափ, տէսաւ ինչին Բաղդաշտարի խա՞(ք) Գյըլմէն գեացե՞ր(ը) ընկեր ա դի՛: Էն Է(լ) զրազդասարու սիուտ մաժէց, Ֆիւր Էթալ էրէսին, (ը)սաց.

— “Բաղդաշտար, ախսէր, (ը)տիկ ինչ էղե քի (Քէթի): (Ը)սաց.

= “Վըլս, տիւ գեացիր մըշ ծօվուն խուար ինի, զի կոկուծ Էրի, եղմ Խալք(ք) Գյըլմէնց զ յընաց: Բաղդաշտար իրիշկց տէսաւ զծին՝ զարմացաւ, խառցնեց (ը)սաց.

— “Միշէք, (ը)սաց, (ը)տիկ ինչ ա...”:

66. Սանսար (ը)սաց. — “Անպէտ, (ը)սաց, Էնի(ի) ծի Ետ, եշու գեացը մըշ ծօվում, իրիշտիկնը (է)նա ծին, (է)նա թնուր, (է)նա խաչ, (է)նա գործ տըւն ծի (Բահ): Վըր տա տիւ գեեր՝ քյի՛ Էլ կ'տէնու:

67. Էնտեղն գեօրիս (է)լաւ, գէտա պաներ պախէցին աւզը մէջ, մինաւոր ըզդին քեաշէցին, Էլան գեացին զատո՛ մըշ տեղում: Գեացը՞ն մէ(ի) կանաչ¹ գեաղայչ մ'Էրի յընձեւ (ը)սաց: Էլան մըշ կանաչ գեաղգին, աէսան զահէլիկ մէ(ի) մարտ մ' աթուու տրե(ը) նստէր ա, զալըն կ'իմայ: Էրինւ նետ (իսկուն) ըն(ը) զալոնի Էրինութէն Էր. (ը)նու քեալրալ շաղդյըմ նմանակ Էր:

68. Մարտս իրիշկց (ը)սաց. “Մարտսեր, տիւ ինչ մարտ Էք... , յէր կան կ'գեեք ...”

— “Թռուր-կայծակի՛ կ'ըսեն անոր, զանի երր իր պատեանէն քաշեն զարնեն երկամթ անգամ կը Կորէ. մեկ փարատելուն պէս՝ հազար (մարդ) կը չարդէ:

61. Ըսաւ. — “Այս կընը ինչ է...:

62. Ըսին. — “Ան ալ գործ է, պայսէս կը բոնեն ձեռոց, կը զարնեն, մեկ զարնելուն պէս՝ հազարը մարդ կը սպանէն, սար-քար կը թիւույ կը փի՞...”

63. Ըսաւ. “Ան ինչ է...:

64. Ըսին. — “Խաշ-Փէտրտպին կ'ըսեն անոր, այդ խաչի զօրութիւնն ալ պի՛ է ո՛ր՝ արժանեաւոր մարդ թէ ըլլայ՝ այդ խաչն անոր աղ թեթին ըլլայ՝ աշխարհ ժողվուին չեն կինար այն մարդը յաղթէլու: Ըսին. “Բաղդաշտար չէկաւ, Եթէ ան ալ գար՝ անհր ալ պաքան բան կուտայինք, ալ բնաւ մարդ ձեր տուաջ չեր կինար կանգնիլ: աշխարհ պիտի յաղթէլիք: բայց թէ որ գուք մարդ ըլլաք, մարդու տղյ ըլլաք՝ պայ ալ ձեզի բան է...”

65. Պանասար Ելաւ բաները կապեց ձիուն վրայ, Ճին քաշնց եկաւ: ծովուն պիտի, աեսաւ սանկ Բաղդաշտարի Խելքը գլխէն գնացից ընկեր է հմ: Ան ալ Բաղդաշտարն սիրու շփեց, ջուր նսեց Երեսին. ըսաւ.

— “Բաղդաշտար, եղապյու, ատ ինչ եղեր է քեզի՞ւ: Ըսաւ.

= “Հաւատա՛, գուն գնացիր մէջ ծովուն խրուցար մէջ, ինձի կոկիծ եկաւ, իմ խելք գլխէն գնաց: Բաղդաշտար նայեց տէսաւ Ճին՝ զարմացաւ, հարցուց ըսաւ.

— “Եղապյու, ըսաւ, ատ ինչ ե...”:

66. Սանսարը ըսաւ. — “Դ'լըսըր, աս Ճի՞ է, ես գնացի ծովու մէջ, Տրեշտակներ այդ Ճին, այս թնուր, այս խաչ, այս գործ տուին ինձի: Թէ որ գծւն ալ գայիր՝ քեզի՞ւ ալ կուտային:

67. Այսաեղն այլեւս Ելան, այդ բաները պահցին աւազի մէջ, մինակ ձին քաշեցին, Ելան զանցին հեռու մէկ տեղ մը: Գնացին մէկ կանաչ քաղաք մ'եկաւ անոնց տոշեւ, Ելան մէջ կանաչ քաղցին, տէսան երիտասարդ մէկ մարդ մ'աթու դրեր նստէր է, զալըն կը ինմէ: Երին կանգուն անոր ծխամորճին երկայնին Էր, անոր (ծայրի) սաթը շաղդամ նման Էր:

68. Մարդը նայեցաւ ըսաւ. “Մարդեր գուք ինչ մարդէք... , ինչըն կը սպահիք”:

¹ Կանաչը ականաչ գերբարտաց չեւ չէ մէջ տեղ չայն ժուռնի, Էրի իրեւ եաք բաղաձայն գայ:

69. Սանասար (*ը*)սաց.

— “Հվալա, (*ը*)սաց, մըյշէ¹ կարիր մարտ
ենք, մնկ էկեր եյչ պանելիւ, վըր տա խաց
մ'ուտիւնք:” Մարդն ըսաց.

— “Տիւ ի՞նչ կիտէք, ի՞նչ սանեաթ ծըր
մընէն կ'գեայ . . .”, Սանասար (*ը*)սաց.

— “Ա՛ղա, (*ը*)սաց, մըր մընէն ի՞նչ (*ը*)սես
կ'գեայ, ի՞նչ սանեաթ (*ը*)սես մըյշէ կ'ենանք
էնեն:

70. Մարթն (*ը*)սաց.

— “Եւս թակա՞օրի իսպիր(*ը*)-պաշին եմ,
տիւ ծի էկնայչ² տէրեն:

71. Ճիռճ ափագեր Սանասար (*ը*)սաց.

— “Խանա, մըյշէ կ'ենայչ տէրեն, նա ծին
ի՞նչն ծի եա, նմանը խաղօղը պտո՞ղ, չխօ էն
մնկ եյչ (*էնէ*) տէրեն, մըյշէ չխօ ծիռւ-տէրող
ենք:

72. Թակա՞օրի իսպիր պաշին (*ը*)սաց.

— “Է՞, (*ը*)սաց, աղէկ ա, կացէյշ զի՞
ելս իշ ամ թակա՞օրին (*ը*)սեմ, իզին առնե՞մ,
գեամ ըզծի տանիմ (*ը*)սեմ թակա՞օրի իսպիր:

73. (է)լաւ դընաց թակա՞օրը մօտ (*ը*)սաց.

— “Թակա՞օր ապրած կ'ենան, երկու
(*ը*)սձկն(ն) մարտ ա էկած, վըր տ(ա) ի՞նչ
անար շինած ա, ն(է) ընձկն(ն) մարտ ա էզած,
նը ե-է(է) ս'ելի. վըր տա տիւ իրաման կ'տաս
ել(ա) զին մարտեր պնիմ ծիռւ-տէրողու:

74. Թակա՞օր յըրկաւ (*ը*)տ(ա) ուր իսպիր պաշին, (*ը*)սաց.

— “Քի՞ ի(հ)սպիր պիտի՞ գյընա՛ պոնա՞,
զի յէր կ'խառցնեսն:

75. Զիյն էլ (*է*)լաւ էրի, Սանասար ու
բաղդասար (*ը*)սեն. “Թակա՞օր ի՞նչ (*ը*)սաց . . .”,
(*ը*)սաց. “Պա՞մ չսասաց, էլէք իշայչ իը ձի
(ինծի):”

76. (է)լաւ գեանցին թակա՞օրի թաւլա-
խանէն, թաւլանին խաց-մաց էափ կ'երեցնց,
չէռեն կ'տացան:

77. Խանզդը ծի էր թաւլէն ինի, Սանա-
սար(*ը*) զու(ր) ծին էլ կապեց զի՞, չուր է վարւան
գեին աղէն (*է*)լաւ զու(ր) ծեռքյեր էտու վլ'(ր),
ըզժյերոց առաւ ծեռ, ըզծիայչ աը թիմայ:

78. Սանասար (*ը*)սաց, “Ա՛ղա, (*ը*)սաց,
էտիկ ի՞նչ կ'ենեն . . .”, (*ը*)սաց.

= “Զէ զծիայչ թիմիեմ”: Ասաց.

¹ Մընք երմ կըմ վաղ բաղանոյ բայ՝ կը հնուու մըյշէ¹
(մըյշէ կարիր մարտ ենք) յի եւ հ-ի մզուն՝ թեմեն
ն-ի իսանեացքու:

69. Սանասար ըսաւ.

— “Հաւատամ, ըսաւ, մնկ օտար մարդ
ենք, մնկ եկած ենք բանելու, որ հաց մ'ու-
տենք:” Մարդն ըսաւ.

— “Դուք ի՞նչ գիտէք, ի՞նչ արհեստ
ձեր մօտէն կու գայ . . .”, Սանասար ըսաւ.

— “Աղաւ, ըսաւ, մեր մօտէն ի՞նչ ըսես
կուգայ, ի՞նչ արհեստ ըսես մնկ կրնանք
ըսելու:

70. Մարդն ըսաւ.

— “Ես թագաւորի ձիաբուծապետն եմ
դուք ձի կոնաք ինամելլ”:

71. Մեծ եղբայր Սանասար ըսաւ.

— “Այսո, մնկ կրնանք ինամելլ, այս ձին
ի՞նչպէս ձի է, կը նմանի խաղղղի պտուլ, ահա
այդ մնկ ենք ինամեր, մնկ արդէն ձի ինա-
մոլ ենքն:

72. Թագաւորի ձիաբուծապետն ըսաւ.

— “Է՞, ըսաւ, աղէկ է, կացէր հոգ՝ ես
երթամ թագաւորին ըսեմ, հրասնն առնեմ,
գամ զեեզ տանիմ ընեմ թագաւորին ձիա-
բոյժ:

73. Ելաւ գնաց թագաւորի մօտ, ըսաւ.

— “Թագաւոր ապրած կ'ենան, երկու
այնպէս մարդ է եկած, որ աշխարհ շինուեր է,
ոչ այնպէս մարդ եղած է, ոչ ալ պիտի ըլլայ:
եթէ զուն հրաման կուտա՞ ես այն մարդերը
բոնեմ ձիադարման:

74. Թագաւորը զայրացմաւ այդ իր ձիա-
բուծապետին, ըսաւ.

— “Քեզի ձիադարման պէտք է՝ գնա՛
բռնէ, ինչի ինչ կը հարցնեսն:

75. Ան ալ ելաւ եկաւ. Սանասար ու
բաղդասար ըսին. “Թագաւորին ի՞նչ ըսաւ . . .”,
ըսաւ. “Բա՞ն մը ըսսաւ, ելէք երթանք ինձ
հշեաւ:

76. Ելաւ գնացին թագաւորի ախոռա-
տունը, ախոռապանը հաց-մաց բերաւ կ'երցնց,
հաջիկ կ'տացան:

77. Հակար ձի կար ախոռին մէջ, Սա-
նասար իր ձին ալ կապեց հօն, մինչեւ որ երի-
կուան գեհ՝ աղան ելաւ իր ձեռքբեր տուա-
վիր, բերոցն առաւ ձեռքը, ձիերը պիտի թիմիրէ
(նայիլ, մաքրիլ):

78. Սանասար ըսաւ, “Ա՛ղա, ըսաւ, ատ
ի՞նչ կընեն . . .”, ըսաւ.

= “Զէ ձիերը թիմիրէմ”: Ըսաւ.

¹ Տնելու է աւելի կ'ենայի տերեւ: Զի քով, վիր-
ջաւորը բառ մ'իրու ենք բաղանոյ երբ ունենա՞յ յի-ի կը
փոխուի:

— “Զէ, (ը)սաց, մենք էկեր իշչ ս’տեղ՝
վեր տա միշչ թիմրենք,,: Ըսաց.

= “Զէ ծի շայհչ տամ” զօր տա սովորք...,:
Սանասար (ը)սաց.

— “Զէ շխօ մըյհչ սովոր ինք, տիւ նրսոր
քիու տեղ, միշչ թիմրենք,: ”

79. Թաւլաղին (է)լաւ քյերոց մ’էտու
ծեռ, Սանասար զգբյէրոց առաւ մըչ ու(ր)
ծեռաց, պնդեց՝ (է)րաց մօխիր, (ը)սաց.

— “Ա’զա, (ը)սաց, էսա քյերոց կտրոնկ
ան, (Ը)սաց, = “Թաժա՛ կայ տա տեղ, թաժէ
մ’տու”:

80. Սանասար զո՞ն (ն’ն որ) առաւ մըչ
ուր ծեռաց ինքից պղկւաւ, (է)զաւ մօխիր:

81. Թաւլաղին էլ (է)լաւ, ժամանկեռու
մէ(ի) քերզիք քյերոց մ’ թալուկ ընտեղն էր
առաւ (է)տու ծեռ, ուր միտ ինի (ը)սաց. “Խընք
էսիկ ինչն մարտ ան”:

82. Սանասար պնդեց՝ զէն է(լ) կոտրեց,
(է)լաւ գէօրիս, էրկըմէ գ եռու մ’ կէր դի,
մ(շ) ծիանկաէրուն ճիւր կըտէն. զէն գ եռու
էթալ յըռածեւ Սանասարին, Սանասար զէնի
վերոց, (ը)սաց.

— “Ա’զա, (ը)սաց, վկա էսիկ ալզէկ ա’,
յ(է) ատամ’ չունի, սաաց ըսի՞ խորօն ա, յէսօր
(է)նորօվ կըլատէնք (թիմրել), չում ինլիսու(ն)
նոր ատամ’ կ’տանկ խանել, նոր կ’թիմրենք,: ”

83. Թաւլաղին աւել(է) մ’էլ էթալ
յառձեւ, (ը)սաց, ինչ կ’թիմրեն էնօվ է(լ)
թափ տուու: Ասաց.

— “(է)նիկէլլաւ, (ը)սաց, էնի պատիկ ա”,

84. Բաղդասարն է(լ) (է)լաւ թաւլց
տիւս, (ը)նեց օր կաղնը ցախ տիզած ա ‘տա
տեղ, էսի մէ(ի) տաստանուխից խա(ա)
խաստ փէտ մանեց (ը)րաց եօզօր, պնդեց (ը)րաց
անէլ, պռնեց ու(ր) ծեռ ինի, էրի թաւլէն:

85. Սանասար էլլաւ զգբյէրոց (է)տու
վէ(ր), գգ եռու պռնեց ու(ր) ծեռ, սաաց.

— “Ա’զա, յառձին տի(ր) ելմ ծին
թիմրէմ” զօր տա չախս(ս) չգյիտի թիմրել,
նոր տառնամ զօր թակաւորի ծիանկաէրուն, :

86. Աղէն պապնձաւ պ’շատ ինի, Էլ ըք
կառցաւ զը(ի)ոց տէր խետ:

87. Սանասար էն կեախ ինչ ըզ’գետու
ինչիի քյերոց կ’պառայ վը(ր) իրեղէն ծիու
քեամին՝ ծին զու(ր) մէ(ի) կ’պանցըցաց,
զուր տէկեր կ’պանայ պատեր, կրակ տօքերուց
կ’թալայ:

88. Էնիկ թիմրեց պռնաւ, ըսաց.

— “Զէ, ըսաւ, մենք եկած ենք այս տեղ՝
որ մենք թիմրենք,,: Ըսաւ.

= “Զէ ձեզի ցոյց տամ” որ սովորք...,:
Սանասար ըսաւ.

— “Զէ արդէն մենք սովոր ենք, դու
նստէ քու տեղ, մենք թիմրենք,: ”

79. Ախոռապանը ելաւ քերոց մը տուաւ
ձեռքը, Սանասար քերոցն առաւ իր ձեռքին մէջ,
սիմեց ըրաւ մօխիր, ըսաւ. — “Աղա այս քե-
րոցը կտրած է,,: Ըսաւ. = “Անը կայ այդ
տեղ, նոր մ’տու”:

80. Սանասար որի որ առաւ իր ձեռաց
մէջ ինքեց՝ (շէ) էթամի սղիլւաւ, եղաւ մօխիր:

81. Ախոռապանն ալ ելաւ, ժամանակով
մէկ հսկայի քերոց մը ձգած էր հոն, առաւ
տուաւ ձեռքը, իր միոքին մէջ ըսաւ. “Նայինք
այս ինչ մարդ է,,: ”

82. Սանասար սիմեց՝ զայն ալ կոտրեց,
ելաւ այս անգամ, երկաթէ գուռ մը կար հոն,
որմով ձերուն չուր կուտային; այդ գուռն
ձգեց Սանասարի առջևը Սանասար զանի վեր-
ցուց, ըսաւ.

— “Աղա, ըսաւ, յիրաւի այս ալզէկ է,
բայց ակռայ չունի. ըսաւ այս լաւ է, պարօ
սաով կը քերոցներ, մինչեւ առառն նոր ակռայ
կուտայի հանել նոր կը թիմրենք,: ”

83. Ախոռապանն աւել մ’ալ ձգեց առ-
ջևը, ըսաւ. “Երբ կը քերոցն՝ ասով ալ թափ
տուր,,: Ըսաւ.

— “Անիկ չեղաւ, ըսաւ, ան պատիկ է,: ”

84. Բաղդասարն ալ ելաւ ախոռէն դուրս,
նայեց որ կաղնի ցախ դիզուած է հոն, բերաւ
տաստանը հինգ հատի մը չափ հաստ փայտ
ողրել ըրաւ զոր, ամրացուց, ըրաւ աւել.
բռնեց իր ձեռքին մէջ եկաւ ախոռը:

85. Սանասար ելաւ թեւերը տուաւ վեր,
գուռը բռնեց իր ձեռքը, ըսաւ.

— “Աղա, առաջին անգամ իմ ձին
թիմրէմ” որ չախս չգյիտեր թիմրել, նոր գառ-
նամ դէպ թագաւորի ձիերուն, :

86. Աղան պապնձաւ պչքերը յառեց
անոր, ալ չկրցաւ զուց տար հետը:

87. Սանասար այն ատեն երբ գուռը իրը
քերոց կը պրտէ հրեղէն ձիու քամակին ըրոյ՝
ձին իր մէջը կը բարձրացնէ, իր սոքերը
կը զարնէ պատեր, կրակ տօքերէն կը ցայտէ:

88. Անիկ թիմրեց պրծաւ, ըսաւ.

— “Բաղդասար, գեօրիս թօղե(ր) թափ
տու՛ն”:

89. Բաղդասար(ր) զէտա շլայ ցախ էզա(ր)
վըր ծիռ քեամկին. Էզար էն կող, էզար էն
կող . . . , թօղե(ր) թափ էտո՞ն, (ը)ասց. “Աղա,
տէսա՞ր, : Ալէն պատնձեր ա էլ թիւ չէնեայ
զըրեցե(ր):”

90. Սահասա(ր) գեօրիս (է)լաւ զթափա՞~
օրի ծիռ տուա թիմել. Էնկամի ինչ բագեռուռ
էտի վը(ր) ծիռ վզին ու պոտեց՝ ըզկաշին
քեամկէն լուգեց՝ փոնըվէ (է)տու տիւս, (ը)ասց.

— “Բաղդասար, թափ տու՞ն, : Բաղդա~
սար ինչ ըլլ’ շլայ ցախ աւե(լ) կ’զանայ վըր
ծիռն արուն կ’ցըքքւի դի, (կ’ցըքքւի դի:
Մին էնկիան ինի պառկաւ գյէտին:

(Ըստանավելի)

— “Բաղդասար, հիմա փոշին թափ
տուրիւն”:

89. Բաղդասար այդ շակ ցախը զարկաւ
ծիռ քամկին վլայ, զարկաւ այն կող, զարկաւ
այն կող . . . , փոշին թափ տուան, ըստ.
“Աղա, տեսա՞ր, : Աղան պապանձեր է ալ բնաւ
չկրնար զրուցել:

90. Սահասար այս անդամ ելաւ թա~
գաւուրի մին առաւ թիմել¹. այն առան երբ
գուռը դրաս միու զգին վլայ, ու պրտեց՝ կաշին
քեամկէն պլոկեց՝ ոռէն տուաւ գուռիւ:

Ըստ. — “Բաղդասար, թափ տուր,
բաղդասար երբ շակ ցախաւելը կը զարնէ
ծիռն արիւնը կը ցըքուի հնու, կը ցըքուի հնու:
Զին նոյն հետայն պառկաւ գյէտին:

ԼԵԶՈՒ ԱՐԱՆԱԿԱՆ

ԱԿՆԱՑ ԳՈՒՅԱՐ ԱՐԱՆԱԿԱՆ

Գ. Հ. Պ. Տ. Խ. Զ.

Անայ բարբառին բառապեպաննենեւը:

(Ըստանավելինաւ):

Երկրորդ տունը՝ ըստ Հ. Սահակեանի.

Բարբառն՝ | երինապուր | լոյն վլրէմբ.
Քանչի հոր մեռուցից | բառբեցոյ | չ քիշուռու.
Ուզնիւց բանապուր | և զոհ քրիւնիւնա | և որոշիւն
անբառութ | լուսունայ:

Տուն մը եւս՝ ըստ Հ. Սահակեանի.

Է | շորբացան | և է միը տու շնրւայ,
Խորբրդց և բանից | հուշումոց | և մորդիւն.
Քանչի ինն Աստանած | ամենաըց վշբանիւնիր | իու
նարհեւլ

Տեսաներ | շնանդես իստանայ:

¹ Առաջ թիմել՝ ակաս թիմել:

² Հայր Սահակեան գիտեաւ տուան է թէ սերաւ շատական հանդիսուու ուսէ անբառութէ կը զատէ անխորներէն. Ասկէն ի պատճեն է իր անեսարք Ասկէն Հայրը Հայրը վաւեկնէ թէ այդ որոշէ անարաքը համապատօնի կը մանայ անես հետ անարաքը անարաքը մասնաւթիւնը կը պահնէն ի բարդ. Յանի 1907, էջ 252, ծան. 2:

Առաջին տողին մէջ “է” էական բայը
առանձին անդամ մը կարծուած է, եւ սակայն
անիկա շեշտ չ’առներ եւ չէ կարող ուրեմնինք-
նին անդամ մը կազմէլ: Ինչն սիորհրդոց եւ
բանից, ը մէկ բառախումը եւ մէկ անդամ
նկատուած է, իսկ “հրեշտակաց եւ մարդկան, ը՝
յարեւնման բառախումը մը, երկու անդամ
համարուած: Այդ տողերն ալ պէտք է անդա~
մատել բնական կերպով, սապէս.

Է լուսուցան | և է միը տու շնրւայ,
Խորբրդց և բանից | հուշումոց և մորդիւն.
Քանչի ինն Աստանած | ամենաըց վշբանիւնիր
նանարհեւլ անեսներ | զնանդէս իստանայ:

Այսպէս երբ քառանդամ (ինչպէս եւ
եռանդամ) տողերու վարկածը կը հերթու,
միքնին աներեւոյթ կ’ըլլան նաեւ այն բոլոր
մանք կանոնները եւ բացառութիւնները որոց
համեմատ անգամց վանկերուն թիւերը կ’օրո~
շուէնին եւ կը տարբերէին:

Երբ վայրկեան մը նկատենք հոգերանա~
կան վլիճակը մըր իրական նախահարց իրբեւ
հանդավառեալ եւ լուրջ լուսաւորիներու;
անկարելի պիտի գտնենք երեւակայել որ անոնք
նստին ոտանաւորներ կարկատն մատներու վրայ
համերելով վանկերը եւ բաժնելով տողերը ըսրու
անդամներու, եւ ատիկա ընելու համար իրարէ
անջատան քերականական ամենասերտ կապակ~
ցութիւն ունեցող բառերը, կամ այդպիսի կա~
պակցութիւն շնունցողները բոնի միացնեն մէջ
անդամի մէջ, եւ շեշտ չունեցող բառերուն